

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Allt du inte visste att du ville veta om myror

Österlund, Mia

Published in:
Hufvudstadsbladet

Published: 01/06/2022

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Österlund, M. (2022). Allt du inte visste att du ville veta om myror: [Recension av Katja Bargum & Jenny Lucanders *Myrornas rekordbok*]. *Hufvudstadsbladet*. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022062449400>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Allt du inte visste att du ville veta om myror

Katja Bargum och Jenny Lucander, *Myrornas rekordbok*, Förlaget 2022.

Ett myller av myror möter läsaren i Katja Bargum och Jenny Lucanders faktabilderbok *Myrornas rekordbok*. Myror myllrar på de orangea försättsbladen och finns en masse på varje uppslag. Alla har vi en relation till myran, men hur mycket vet vi om den?

Bargum tar klivet in i barnboken. Att hon är biolog, vetenskapsjournalist och har skrivit doktorsavhandling om myror samt fackboken *Myrornas hemliga liv* (2019) borgar för sakkunskap. Boken belastas inte av de vanliga fallgroparna som att antalet insektben är fel eller att benen sitter på fel kroppsdel. Bargum har ett utpräglat sinne för att förmedla fakta på ett kunskapsrikt men roligt sätt. Hennes fyndiga pratbubblor tillför ett humoristiskt anslag. Du-tilltalet drar in läsaren, som möter draculamyror, pistolmyror, gaffelmyror och får ta del av häpnadsväckande fakta. Det går inte att värja sig för all den myr-realia som bjuds. Läsarens syn på myran får garanterat nya dimensioner.

Då Jenny Lucander, en av landets mest drivna illustratörer, tar klivet in i faktabilderboken gör hon det inkännande. Som bildberättare lämnar hon inget åt slumpen utan arbetar med reducering och betoning på bästa sätt. Hon ger de myllrande myrorna avväpnande karaktär. Och hennes skicklighet i att gestalta landskap och att skapa dynamik mellan uppslagen imponerar. Varje barr osar skogsglädje. Att Lucander är barnbarn till den legendariske entomologen Harry Krogerus, känd röst i radions Naturvaktarna, gör att ett livslångt intresse för insekter kanaliseras i bilderboken.

En massa systrar i stacken

För att foga ihop all fakta om myror har Bargum valt rekordboken som ram. Det ger möjlighet att lyfta den snabbaste, den lataste eller den listigaste. Pärmens lånar mycket riktigt med sin silvriga präglade titel sin estetik från Guinness rekordbok. Men i övrigt bjuder boken på en konstnärligt utformad helhet. Myrorna visar sig sociala och osjälviska. I stacken råder myrornas matriarkat, då en drottningmoder föder massor av systrar som arbetar i stacken. Det finns stack-kolonier stora som flera fotbollsplaner, men också mikroskopiskt små myrkolonier som sprider sig mellan lägenheterna i bostadshus.

Boken inleds och avslutas med ett vidvinkelperspektiv, rymdens. Om alla jordens myror gick på rad kunde de nå tio gånger fram och tillbaka till solen. Och om människan någonsin bosätter sig på en annan planet kan vi vara säkra på att myran följer. Detta vittnar den avslutande rymdbilden om.

Myran som följeslagande art till människan

Myrornas rekordbok inbjuder till att betrakta, försjunka i och vara medskapande i en kunskapsprocess. Här tas ändå myrorna i första hand ur naturvetenskaplig vinkel, men delvis som följeslagande art till människan, för att tala med Donna Haraway. Men också vår kultur genomsyras av myr-relaterat tankegods. Den norska barnlitteraturforskaren Nina Goga har skrivit en hel bok om sambandet mellan myror och bildning.

Intresset för myran har myllrat både i naturvetenskap och i humaniora. Faktiskt har också entomologin långt intresserat sig för sociala aspekter. Bibelns ordspråksbok lyfter flitens rollmodell: "Gå bort till myran, du late, se hur hon gör, och bli vis" (Ordspråksboken 6:6). Myrfablerna är många och kombinerar protestantisk etik och borgerlig kapitalism i myrans arbetsmoral. Aristoteles noterade att drottningen inte är någon arbetsledare. Den bollen plockar posthumanisterna Gilles Deleuze och Felix Guattari upp då de avläser myrsamhället som decentraliserad, självorganiserande maskin. Däremellan kom Darwin med sitt stora intresse för myror och borgade för myrintressets

spridning. De små krypen som både luckrar jord och bekämpar skadeinsekter finns ofta med i barnboken och har alltså idéhistorisk relevans. Däremot kryllar det inte av finlandssvenska faktabilderböcker. Därför är *Myrornas rekordbok* - lättsam, informativ, rik- ett välkommet tillskott. Den kommer att vara aktuell ett bra tag och kan gärna packas ner i picknickkorgen för att avnjutas under egna fältstudier.